

Naujienu Antroji Dalis

NR. 935

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXV METAI

JONAS VAIČIUNAS

KUR SUKA "LAIŠKAI LIETUVIAMS"?

Jau ne viename "Laiškų Lietuviams" numeryje randame rašinių, neatsiėmiančių į mums, išėivijos lietuviams, taip būtiną tiesų ir teisingą kelią, savo tautos ir valstybės klausimus sprendžiant.

Šįsyk noriu panagrinėti šių metų gegužės mėnesio minėto žurnalo rašinį "Visuomeninės sandoros sąlygos". Redakcija pažymi, tą rašinį esant laimėjusį antrąją premiją konkurse.

Pradžią žadanti labai daug, arba, tiksliau, nusakanti pačio rašinio lyg slaptumą, lyg autoriaus nepasitikėjimą savo reiškiamomis mintimis, lyg baime lietuviškosios visuomenės. Ta pačios "LL" redakcijos įžanga skamba taip: "Autoriui pageidaujant profesiniais sumetimais, straipsnis spausdinamas slapyvardžiu".

Taip ir dilgteli klustelėti gerbiama autorių, A. Tautvydą gražiu vardu pasirašiusį, kaip gali geras, apgalvotas ir tikslus rašinys kenkti kokiam nors profesijai? Jeigu jau gali kenkti, tai tame rašinyje bus minėtų, gal ir paslėptų, kurias paskaitęs skaitytojas, darbdavys, klientas ar kas nors kitas neigiamai atsilieps į autorių, tuo profesijai kenkdamas.

Tikrai įdomus pasiteisinimas, neatsiėmias į jokią logiką. Rašo teisininkai, daktarai, inžinieriai, prekybininkai, mokytojai, — visokių profesijų žmonės, bet negirdėti, kad parašyti rašiniai jų profesijoms būtų pakenkę. Nebent tik šis atvejis būtų tikrai "stebuklingas".

Arba rašinys ne toks, koks jis turi būti.

Tautvydas pradeda labai gerai, tardamas, jog darnaus gyvenimo sąlyga yra bendrų tikslų turėjimas, tačiau susigadinamas tuo, jog, jo žodžiais tariant, "b) įvairių priemonių tiems tikslams siekti pripažinimas".

Toliau autorius šneka apie bendrus visiemis Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės siekimus, siūlydamas pripažinti visokias priemones tiems siekiams įvykdyti. Kol dar laisvė neatgauta, esą, sunku pasakyti, kokios tų priemonių sėkmingiausios. Kada pažiūros ir nuomonės dėl priemonių kryžiuojasi, tada būtina "tolerancija".

Kažin, ar galėtume priimti už tikrą pinigą seniai pasenusį šūki, iš kurio gerokai pasijuokdavom dar gimnazijos ar universiteto laikais, būtent, "tikslas pateisina priemones".

Juodieji siekia savo tikslų, matome koku keliu; Maskva taip pat siekia savo tikslų, — irgi puikiai matome, kokiomis

priemonėmis, kai kurie "lietuviai" klebonai irgi siekia savo tikslų, — jų priemonės taip pat labai aiškios.

Pagal Tautvydą, tos priemonės geros. Turime vienas kitam pripažinti visas priemones . . .

Į kur autorius suka, aiškiai jaučiama.

"... kiekvienas bendruomenės narys yra laisvas pasirinkti tokias priemones, kurios jam tam tikru metu atrodo tinkamiausios, atsižvelgiant į profesiją (ir vėl ta nelemtoji profesija. J. V.), sąlygas ir kt.", taria Tautvydas.

Kad straipsnio autorius profesija ne teisė, aišku iš jo žodžių. Vienokia ar kitokia profesija prieš įstatymus nėra išskirtina, gerbiama Tautvydai. Visi piliečiai prieš įstatymus lygūs. Ir Jūs taip pat, nežiūrint, kokios Jūs būtumėte profesijos.

Toliau autorius pats klausia, "Bet kas turi spręsti apie jų (priemonių. J. V.) tinkamumą ar netinkamumą."

Mėgina pats ir atsakyti. "Čia iškyla vadovybės arba autoriteto klausimas", sako Tautvydas. Sutinkame su Tautvydo autoriteto apibūdinimu, būtent, kad jį autoritetą, sudaro dvi savybės: formali ir kompetencinė. Taip pat, galima sutikti ir su tuo, kad "... Kai vadovybė nepasizymi tomis savybėmis (kompetencijos, intelektualinės bei moralinės, pranašumu), jai belieka viena formalybė, kuri yra tuščia ir dėl to neveiksminga. Visuomenė tokiu atveju netiki autoritetu ir nesiduoda vadovaujama".

Tačiau kur gerbiamas Tautvydas ras tokį autoritetą, kuriuo visi tikėtų ir jį priimtų. Valstybių santvarkose, kur teisiniai nuostatai saugomi jėgos (policijos, kariuomenės), nepasitenkinimai, net sukilimai gan dažnas svečias. Jeigu to jėga apdraudimo nebūtų, pažiūrėtume kas atsitiktų. Žmonės dar nėra taip stipriai pribrendę klusnumo minčiai, jog be jėgos pagalbos vykdytų vadovybių parodymus. Dažnai ir šeimoje be diržo pagalbos tėvas nebūna joks autoritetas.

Taigi, dažniausiai autoritetas yra pagrįstas baime.

Toliau premijuoto rašinio autorius pradeda kabinti mūsų veiksnius. Jis sako: "Mes turime institucijų, kurių pareiga vadovauti. Bet jas sudaro žmonės, kurie ne visuomet ir ne visais atžvilgiais yra pajėgiausi, tinkamiausi visoje mūsų bendruomenėje. Grupė žmonių, nesanti vadovybėje, gali būti net pajėgesnė, kompetentingesnė kuriuo nors klausimu, negu

GAMOS STEBUKLAS

Foto O. Andrews, Calif.

PAVASARIS

Malonus, šiltas vėjelis,
 Kedena alyvų žiedus.
 Jazminų krūmas, pražydęs,
 Kvapu vilioja visus.

Vyšnia pasipuošus rausvai,
 Balta obelaitė šalia.
 Žibutės, rūtelės, bijūnai,
 Bujoja ir žydi drauge.

Dūzgia aplinkui bitelės,
 Sutartinę čiulba paukšteliai.
 Visi galvutes iškėlę,
 Gieda pavasario galiai...

Pavasaris valdo švelnus,
 Jo marga karalystė...
 Lygiai globoja visus,
 Jis niekada nesuklysta.

MARIUS SAJUS

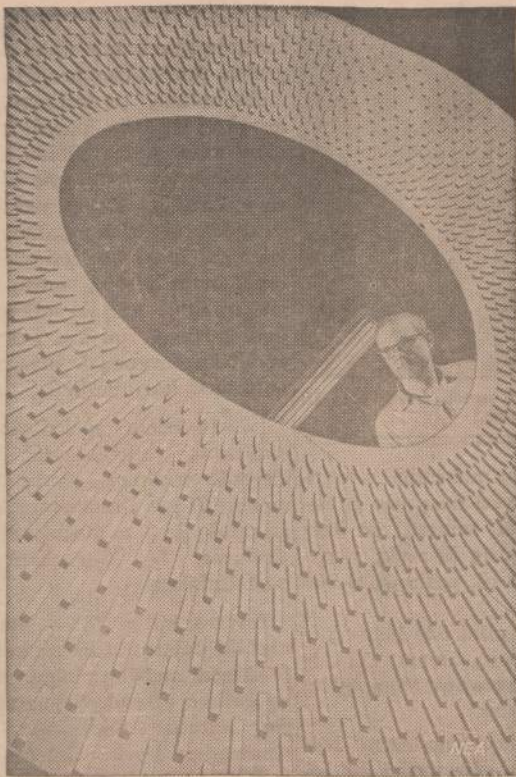
Warren — 3. 4. 69

tokia pat grupė vadovybėje. Dėl to kai mūsų visuomenėje nėra sąlygų sudaryti vadovybės iš neabejotinai kompetentingiausių žmonių, kurie galėtų vadovauti savo intelektualiniu bei moraliniu pranašumu, tada faktiškai vadovybei dažnai tenka remtis vien formaliniu autoritetu . . . Tokiu atveju formalinio autoriteto nuomonė gali susikirsti ir faktiškai dažnai susikerta su visuomenės paskirų grupių ar asmenų nuomone, ir rezultatas — visokie nesusipratimai bei nesutarimai".

Blogai, gerbiama Tautvyde, labai blogai! Tamsta tari, jog

"institucijų pareiga vadovauti", lyg tai jos nevadovautų? Kaip tą suprasti? Ar jau taip nuvertinti jas, kad net nepripažįsti vadovavimo?

Kitas reikalas. Iš kur Tamsta žinai, pone Tautvyde, kad kitoje vadovybėje sėdi patys stipriausi, geriausi, didžiausi intelektai ir moralistai? Kas Tamstai tai pasakė? O jeigu niekas, tai, savaime, ir kitoje, ne tik lietuvių, vadovybėje būna taip, kad vadovauja ne patys "kompetentingieji", anot Jūsų? Pagaliau, kas turi teisę spręsti, ar tai patys kompetentingiausieji, (Nukelta į 2 psl.)

Dideliam elektros transformeriui reikalingos ir nemažos dalys, čia matoma speciali rinkė, kuri padės vėsinti Allis Chalmers pagamintą aukšto voltažo transformerių.

INDIJOS DOVANA LIETUVAI

Prof. Suniti Kumar Chatterji knyga
Balts and Aryans

Garbingas autorius, indų prof. pamilo lietuvių tautą

ALGIRDAS GUSTAITIS

(Tęsinys)

Baltų Daina ir indų —
arija Dhena

Baltų kalba atsiskyrusi nuo indo-europiečių gal apie 1200—1500 m. prieš Kr. Tarpusavy baltai pasidalino į eilę atšakų. Gyvenusieji į šiaurę nuo Dauguvos upės sudarė šiuolaikinę latvių kalbą. Į pietus nuo jų mažesnės grupės žinomi kūršių arba kuronijų vardu, gyvenusieji piečiau nuo Rygos įlankos, vėliau vadinti Kurlany arba Courland. Į rytus nuo jų gyveno žemgaliai. Dabar toliau į rytus sėsliai. Į pietus nuo šių trijų grupių buvo tikroji Lietuva. Į pietus ir rytus nuo lietuvių, nusitęsusių iki Vyslos Vakaruose (skyrusios keltus (Celts) ir germanus centrinėje Europoje), iki Narevo upės rytuose (ten atsiremiant į slavus) gyveno įvairios prūsų giminės, kaip Kulmas, Pamedė, Lubava, Pagudė, Sasana, Galinda, Varmė, Notanga, Semba, Skalva, Nedruva, Barta ir Suduva, taip pat žinoma kaip Kainava arba Jotva.

Dr. Martynas Anysas veikale "Senprūsų laisvės kovos", Chicago, 1968 m., prūsų skirsto į 11 grupių.

Autorius pažymi, kad rusų upė Volga iš tiesų yra baltų kilmės nuo žodžio Jilga.

Dainos ar literatūra apie dainas, autorius manymu, pavaizduoja kai kurias tradicijas iš prieškristinių laikų. Dainos yra pirmoji liaudies literatūros versmė, perduodama iš generacijos į generaciją dainavimu, ne rašymu. Šiuo jos panašios į Dedic himnus, pradėtus rinkti X a. Krishna Dvaipayana Vyasa į "Veda-vyasa" arba į "Compiler

of the Vedas". Vedos himnai yra tik liaudies poetika, kaip ir dainos. Vedų himnai apdainuoja dievus ir jų nuoveikius, kaip ir gana didelis dainų skaičius. Atrodo, baltai laikėsi savo primityviose poetų tradicijose turintį grupes nesijungiančius poetus, kurie būdavo apmokomi ar turėjo praktikos. Vienok jų žodžiai tradicinėje poezijoje — dainose — įkvėpti tos tradicinės poezijos, sujungti su jų kasdieniniu gyvenimu ir užsiėmimais, taip pat jų dievais, turi kažką gilesnio nei paprastas gyvenimas ir todėl toji poezija turi gilesnį mintijimą ir apmąstymą.

Baltų žodis daina neabejotinai bendralaikis su arijų (indoiraniečių), kas etimologiškai ir semantikaškai visiškai galima. Ir nuostabu, kiek daug žymių autoritetų indo-europiečių lingvistikoj ir kulturoj yra ignoravę tolygius baltų žodžius (lietuvių daina, latvių daina, su vedų dhena ir avestų dhena.

Po eilės kitų reikšmingų palyginimų, autorius pradeda naują skyrelį:

Grožis ir jėga baltų dainų
kaip poezijos

Kalbėdami apie baltų dainų charakterį ir jų aukštą poetines ypatybes, gal būtų teisingiausia (cituojant in extenso) naudotis pakankamai kompetentingų tų poemų kritikų, lietuvių ir latvių, pasisakymus, kurie gimė ir užaugo tame milie. Aplamai manoma, kad Rg-veda ir Atharva-veda yra pakankamai žinomos, ačiū beveik 150 metų vykstant svarbioms tų himnų studijoms, vykdomoms nusimanančių mokslininkų apie sanskritą ir vedismą (Vedic), taip pat europie-

čių klasikų graikų ir lotynų modernias studijas Europoje ir Amerikoje. Bet ypač puikiai šviežias ir poetinis baltų dainų charakteris nėra deramai žinomas svarbiausia gal dėl to, kad didybė ir literatūrinė grožybė jose nėra lengvai prieinama pasauliui be specialistų baltistikoj.

Autorius plačiai cituoja amerikiečių kritiką Robert Payne iš knygos "The Green Linden", Selected Lithuanian Folk-songs, Voyages Press, New York, 1964. Ir dr. M. Gimbutienę iš tos pat knygos.

Latvių dainų aptarimui talkinasi prof. Ojars Kratins iš Harvard universiteto, naudodamas: "An Unsung Hero: Krišjans Barons and His Lifework in Latvian Folk-songs" iš Western Folk-lore, Vol. XX, spalio mėn. 1961, No. 4, University of California Press, Berkeley & Los Angeles.

Autorius apgailestauja, kad tų veikalų citatas paduoda gana ilgias (po keletą puslapių), bet todėl, kad jo paties žinios nebuvę norimai pilnos, neilgai asmenės patirties išpūdziais, užtikta literatūra anglų ir prancūzų kalbose buvo labai ribota. Toliau nuo savęs dr. Ch. rašo:

Dainos turi būti branginamos dėl jų charakterio ir dominuojančiai žymios reikšmės indo-europiečių ir taip pat pasaulio literatūroje. Tuč tuojau prašosi palyginamos su vedų himnais ir

su germanų senąja edda. Edda tėra labai trumpi gabaliukai, bet pakankamai brangios savo turiniu studijuojant primityviają indo-europiečių kultūrą ir religiją. Primityvusis indo-europiečių charakteris ir daugelis dainų stovi vienoje linijoje. Duoda plačius palyginimus, iki šiol neuztiktus lietuvių kalba literatūroje, įdomius, giliai dėmesingus.

Prieš 2000 metų baltai žinomi kaip geri ūkininkai ir žvejai

Be to, baltai turėjo nepaprastą jų kraštui produktą — gintarą, tą Baltijos auksą, žinomą prieš pasaulinę graikų ir romėnų civilizaciją. Duoda kitomis kalbomis lygiagretesnius žodžius. Vėl įdomiai gretina graikų žodį gintarui, kursai yra elektron, ir dėl to baltai pasauliui davė tarptautinius žodžius: elektra, electric, electricity ir pan.

Senosios sodybos Lietuvoje ir Latvijoje, daugiau ar mažiau, buvę statomos artiese, gyvenami namai netoli vieni kitų, ariami laukai toliau nuo sodybų, toliau nuo žmonių gyvenviečių. Nevengdavę vartoti basinių tvortoves, galimam gynomuisi. Aprašo tų namų statybas. Palygina su senąja bengalų, moderne bengalų, indų statyba.

Senovėje buvo didelis skirtumas apsirėdyme, lyginant indo-europiečių įsikūrusius šiltes-palyginamos su vedų himnais ir

(Nukelta į 4-tą psl.)

KUR SUKA "LAIŠKAI LIETUVIAMS"?

(Atkelta iš 2-ro psl.)

"Laisvė", mums tikrai nepriimtina, o ką jie peikia, reiškia, žiūrėkim, kaip į mums teigiamą reiškinį. "Vilnis" džiaugėsi, kad ir naujųjų ateivių į koncertus atsilankė. Tai gi, dėl to mums tenka nusiminti. Kada ta pati "Vilnis" išpeikė ruošiamą Informacinį Prieškomunistinį Seminarą, seminaro ruošėjai pajuto teisingą kelią pasirinkę.

Dar būtina Tautvydul atsakyti į vieną neteisingą užmetimą. Jis sako, jog mes kaltiname ir smerkiame asmenis, nesutinkančius su laisvinimo veiksnį keliu.

Netiesa. Mes jų negalime drįsti kaltinti. Mes tik primename ir darome išvadas, o pats kaltinimo žodis priklausys tautai ir ateities istorijai.

Būtų galima dar į daug ką atsakyti, bet tektų vėl kartoti panašias mintis, tad palieku pro pirštus.

Iš viso, tokie rašiniai neturėtų būti nei rašomi, nei premijuojami, ypač patriotinių laikraščių. Tokie vieši svarstymai skaldo visuomenę, duoda progos dar daugiau prisimerkti prieš laisvinimo veiksnis. Kam to reikia? Tokių minčių kėlėjai užsikrauna milžinišką atsakomybę, o jų pečiai gana siauroki...

Vertėtų pasiklausti, taip puikiai ir reikšmingai lietuvišką darbą dirbančių, tėvų jėzuitų, kiek jie turi įtakos "L. Lietuviams" ir ar negalėtų tokius reiškinis sustabdyti? Ir kas praktiškai neša atsakomybę už žurnalą ir jo turinį?

Gyvai perkamas

Povilo Laurinavičiaus romanas

BE DRUSKOS

Kieti viršeliai — \$4.00, minkšti — \$3.50. 404 puslapiai.

Laurinavičiaus kūrinys sukėlė didelio susidomėjimo. Knygoj kelia aštrias gyvo gyvenimo problemas. Puikūs Lietuvos vaizdai, gyvi pasikalbėjimai, skaudžios tikrovės problemos.

Romaną galima įsigyti arba užsisakyti NAUJIENOSE.

Prašome siųsti čekį arba Money Orderį tokiu adresu: NAUJIENOS, 1739 So. Halsted St., Chicago, Illinois 60608.

Vienas garsiausių pasaulio cirkų klaunų Lou Jacobs, pradėjęs savo karjerą cirkuose 1925 metais, rodo, kaip jis grimu pagalba pasikeičia iš linksmo, akiniuoto senuko į garsų klauną.

INDIJOS DOVANA LIETUVAI

(Atkelta iš 3-čio psl.)

niame klimate ir patraukusius į šiaurinę bei centrinę Europą. Pilnas kūno pridengimas buvo būtinybė šiaurinės ir centrinės Europos gyventojams, jam naudojo tuo laiku įmanomus gauti daiktus. Kojos buvo pilnai apdengtos ir smarkiai dirbantieji ar kovojantieji vyrai tam tikros rūšies batus, ne tik paprastus sandalius, vartojo. Kepurė ar galvos apdengimas saugojo nuo šalčio.

Baltai buvę dideli ekspertai metalo apdirbime, aukso ir sidabro, vario ir bronzos ir taip pat žinojo metalo nulyginimo (enamelling) meną. Jie išsidirbo iki įmonių įsteigimo brangenybių gražinime ir gintaro apdirbime.

Indo-europiečiai kitoms valstybėms, įskaitytinai graikus, padarė įtakos auginant barzdas.

Primityviųjų indo-europiečių kultūra iš dalies gali būti aptarta kaip arklės kultūra, nes arkliai buvo naudojami jodinėjimui ir tempimui rakandų. Arklių lenktynės buvo populiarios ne tik pas indus arijus, bet ir pas baltus bei graikus. Arkliai naudoti ir vežimuose daiktų vežimui, po vieną, po du ir kartais po keturius. Žodis "the wheel" kilo senose indoeuropiečių kalbose. Pvz., Skt. sako ratha, iraniečiai ratha, lietuviai ratas, vokiečiai rad, lotynai rota, senieji airišiai rooth.

Lietuviškos kanklės suomių vadinamos kantele, estų kannel, latvių kokle.

Dėka prof. Ričardui Mironui iš Vilniaus, autorius išdėsto sandarybą kai kurių senų baltų vardų, pvz.: Mindaugas nuo žodžio minia ir daug-as. Gediminas arba Gedminas nuo žodžių ged (norėti, pageidauti, ilgėtis) ir nuo -min (minia), kaip ir žodyje Mindaugas. Algirdas nuo Alg (atlyginimas, dovana), ir nuo girdas, kas reiškia garsus, garbingas, skelbiantis. Eilė kitų žodžių aiškinimų.

Baltų mitai, legendos ir religija

Kalbant iš indų požiūrio, prieš-kristinė baltų religija, kaip pastebima senose dainose ir poemose latviuose bei lietuviuose, gali būti pavadinta vieniša pradme "primityvaus vedismo", kaip anksčiau minėta. Kaip indo-europiečių socialinė visuomenė, vadai ir kovų vyrai buvo išskir-

tinai gerbiami, ir buvo dvasininkai bei išminčiai, ir pagaliau visa laisva visuomenė besiverčianti gyvulininkyste, žemės ūkiu, amatais ar mainais. Šalia tos laisvos bendruomenės buvo vergai, daugumoj sudaryti iš karo belaisvių.

Baltai buvo sudarę savo dievybės garbinimą. Jų Saulė-Dievaitė ištekėjo už Mėnulio-Dievo, o toji Saulė-Dievaitė buvo dukterė Vyriausio Dievo. Ši ir panašios mintys platokai panagrinėjamos.

Perkūnas, latviškai Perkons, prūsiškai Perkonis žinomas kaip griauštinių dievas, kartais kaip teisingumo dievas. Vardas turi artimo ryšio su vedų Parjanya — lietaus ir perkūno dievas. Žodis Perkūnas atrodo jungtinas su indo-europiečių perkus, lotynų quercus — ažuolas.

Baltai nesą palikę didelių heroinių pasakojimų ar legendų. Šiuo atveju indų arijai ir juos paveldėjusieji yra palikę išties eilę heroiškių ir romantiškių pasakojimų aukščiausiam grožyje. Pasakojimai kaip Urvasi ir Purūravas, Nala ir Damayanti, Savitri ir Satyavan ir tuzinai kitų, heroinis ciklas Mahabharata, Ramayana, Puranas ir kt. yra žmonių legendų turtas.

Po to eitų graikai. Po jų keltai, paskui germanai (senieji anglai, senieji skandinavai, viduriniai - aukštūniniai vokiečiai). Išskiria lietuvių legendą Eglė žalčių karalienė. Taip pat lietuvių Jūratė ir Kastytis. Latvių Lačplesis yra jų tautinis epas.

Baltų kalbos ir sanskritas

Paskutiniuose knygos skyriuose autorius prof. dr. Suniti Kumar Chatterji kalba apie paskutinių laikų baltiečių istoriją. Pažymėjęs aukštą baltiečių kultūrą tebesančią šiuo laiku, autorius per švelniai rašo apie šiuolaikinius Lietuvos ir Latvijos okupantus rusus - komunistus, kurie išties visomis išgalėmis stengiasi sunaikinti tas dvi tautas (ir kitas), kaip tik visomis išgalėmis užgniauzti jų tautinės kultūros pasireiškimus, juos kapodami brutališkiausiomis, barbariškiausiomis priemonėmis. Belgi suprantama, autorius neturėjęs asmeninio ryšio su laisvame pasaulyje gyvenančiais lietuviais ir latviais (tik laiškais), gi okupuotoje Lietuvoje ir Latvijoje iš tenai prispaustų lietu-

vių ir latvių mokslininkų negalėjo patirti visą tiesą, nes, jų pavardes viešai minint, jie būtų rusų-komunistų išbraukti iš gyvenimo vos tik pasirodžius šiai knygai.

Autorius mini eilę lietuvių ir latvių rašytojų, žinomų XIX ir XX a. Sąrašas nesunkiai galėtų būti papildytas.

Primityvioji indo-hetitų kalba pirmiausia išskilusi į dvi šakas: hetitų bei indo-europiečių. (Šia proga norėčiau pastebėti, jog lietuvis P. J. Gabrys 1944 metais Genevoj, Šveicarijoje, yra išleidęs prancūzų k. knygą apie hetitų ir lietuvių kalbų proistorę antrašte: Parenté des langues hittite et lituanienne et la Préhistoire. Išleido: Librairie de L'université (Georg & Cie. S. A., Genève).

141 psl. matome primityviųjų indo-europiečių kalbų išsišakojimo medį. Duoda sanskrito ir lietuvių kalbų palyginimų. Dar toliau eina lietuvių ir latvių dainų tekstai su angliškais vertimais. Lietuvių dainos: iš L. Rėzos rinkinio: Mėnuo saulužę vedė, Aušrinė svodbą kėlė, Po kleveliu šaltinėlis. Iš moderniosios lietuvių poezijos skaitome: V. Reimerio Sandalo dūmas, Sanskritas.

Atskirai:

Ir Tėve mūsų, kurs oši danguje. Tatai greta ir latvių k.

Iš senų latvių mitologinių dainų: Kam der kalni, kam der lejas (iš K. Barons rinkinio), Kur vasaru Saule lēca, Pērkons sacirta Mēnestinu, Saule meita mazgajas ir keletas kitų. Iš Janis Rainis rinkinio: Darbs un Prieks, Launs, sapes, nave, maina, pasaule. Mirdza Kempe (žinoma komunistė. A. G.) poema Indijas Lakats ir antroji: Divas Indietes. Su angļu k. vertimais.

Tuo baigiama 178 pusl. knyga. Pabaigoje dvidešimt kreidiniame popieriuje puslapių su puikiomis apie indo-airius, lietuvius, latvius iliustracijų.

Jų pirmoji — baltų gyvenami plotai XII - XIII a., kur lietuviškos giminės prūsai nusitėsia iki Vyslos iki Dancigo, praeina Pripetės upę ir kt. Paskutiniajam — dail. P. Rimšos medaliai karaliui Gediminui ir Vytautui Didžiajam. Yra pora pusl. žinių apie autorių su jo bronzinės skulptūros nuotrauka.

Ačiū, prof. Suniti Kumar Chatterji!

Knyga nėra gausi puslapiiais, bet nepaprastai vertingomis,

naujomis žiniomis. Tolybėje, Indijoje gyvenantis didelės pagarbos profesorius pradėjo domėtis baltais, pastudijavo, net nuvyko į tas šalis, parašė ir Indijos univertetas išleido didelės svarbos veikalą apie Lietuvą ir Latviją. Knyga parašyta su didele meile tom šalim, ko labai galėtų pasimokyti eilė lietuvių mokslininkų, mūsų tautos praeityje kartais ieškantieji ne garbingų dalykų, bet piktaivališkių dergimų ir juos pasibaisėtinais kartojantieji.

Įvairių sričių mokslininkai, studentai, intelektualai ras knygoje vertingų naujų duomenų. Ji įeis į mokslinių knygų sąrašą tiesą mylinčiuose baltiečiuose bei kitų tautybių mokslininkuose.

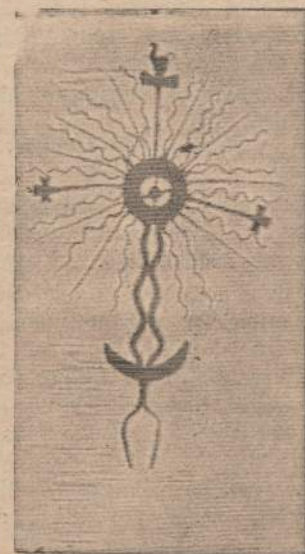
Knygos kaina \$8 — amerikietiški doleriai arba du svarai 5 šilingai angliški pinigai. Knygą galima užsisakyti pas autorių adresu: Sudharma, 16 Hindusthan Park, Calcuta 29, India.

Kas gali, ją turėtų rekomenduoti užsieniečių bibliotekoms.

Užsieniuose gyvenantieji lietuviai turėtų daugiau domėtis Indija

Ir per kelias dešimtis emigracijos ar tremtyje praleistų metų lietuviai kalbininkai, mokslininkai, rašytojai, žurnalistai ar bent du pirštu pajudino Indijos pažinimui? Kodėl į tą didžiulį kraštą niekas ilgesniam laikui nenuvyksta pagyventi ne vien didmiesčių branguose viešbučiuose, turistų būstinėse. Net pakaltinčiau, ištisa tokių eilė įmirtusiai skęsta smulkybėse. Reiktų mūsų kalba besidomintiems vykti į Indiją, bandyti surasti senąsias ten gyvenančių žmonių kiltis, tiesioginiai užrašyti, patyrinėti tarmes, parvežti naujos ir gyvos, tikros medžiagos apie senąsias kalbas. Esą, ji daug bendrumo turinti su lietuvių kalba. Ar bent vienas lietuvis mokslininkas palygino gyvais, paties užrašytais, pavyzdžiais? Lauksime kol kiti mums atliks studijas?! Paskime, kaip matėme, bent Indijos pavyzdžiu plečiant jų draugiškumą mažutei lietuvių tautai, lyginant su mižiniška Indija.

LIETUVIŲ MENAS

Iš Balzeko muziejaus foto archyvų

Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad jaunuolė šoka nuolatini šoki, bet tikrovė yra kitokia. Šis vaizdas yra iš Prospect Heights, Ill., miestelyje suruoštos parodos, kurios metu vienas jaunuolis pagrojo, o 8 metų Joyce Raedel pašoko. Atspindi modernaus meno darbą.

Kaip lietuvis Tvardauskas velnius kankino

Tikima, kad Tvardauskas mėnulyje yra gerai įsikūręs

Tai buvo maždaug tais laikais, kuomet dar gyveno ant žemės Dievas, kurį pagal šventą raštą vadindavo "nazaranskas žydų karalius". Tuo pačiu laikotarpiu ir velniai pradėjo išsijuosę darbuotis, gundydami bei traukdami gerus žmones prie visokių nedorybių. Bet kai atsirado lietuvis Tvardauskas, kuris pasirodė daug kartų galingesnis už velnius, tai velniams buvo sunku su juo susirukuoti, nes jis velnius priversdavo jo įsakymų klausyti.

Iš pradžių velniai nepakęsdami Tvardausko rūstybės gražiuoju draugiškai su juo kalbėjosi, kad jis geruoju leistųsi velnių nešamas į peklą, prižadėdami jam pekloje aukštą vietą — prižiūrėti griėsninkų smaloje virinimo darbus. Tvardauskas su tokia proporcija nesutiko ir pasakė, kad tik po jo mirties galės velniai jį pasiimti peklon. Mat Tvardauskui buvo malonu su velniais taip sakant arti ir akėti, nes velniai jo bijojo bei turėjo išpildyti visus jo įsakymus.

Kada Tvardauskas norėdavo pajodinėti, tai velnias turėjo pasikeisti į didelį gražų pabalnotą gaidį. Gaidys kaip šaunus erzilas stipriai pririštas prie tvirtos tvoros, žvengdamas, kojomis

kasė žemę, nekantriai laukdamas savo pono. Tvardauskas patogiai įsiremęs į šonus ant velniagaidžio jodinėjo žeme, skraidė padangėmis ar kur panorėjo.

Vieną kartą žiemos laiku ant didelio ežero buvo gražus lygus ledas kaip stiklas. Tvardauskas velniams bežiūrint papylė ant ledo pilną maišą žirnių. Žirniai smarkaus vėjo pučiami greit išlaktė į visas puses, kiti atsидūrė kur nors į tolimas ežero pakrantes. Tvardauskas velniams įsakė visus žirnius surinkti. Šie vieton paprastų šluotų su didelėmis išrautomis pušimis žirnius šlavinėjo, bet nei pusės maišo nesurinko. Užtat Tvardauskas supykęs juos išbarė kaip netinkančius nei kokiam darbu tiksliai atlikti.

Taip barami - ujami velniai nežinojo iš piktumo ką daryti, laikė savo masinius susirinkimus, tarėsi kaip žūt-būt Tvardauską gyvą nusigabenti peklon ir ten jį gerai smaloje pašutinti.

Kitą kartą Tvardauskas du ilgus kuolus įkalė į žemę, per kelias pėdas vieną nuo kito. Atsiradęs velnias paklausė, kas iš to darbo bus? Tvardauskas atsakė: kuolus sukalsiu ir viršui skersinį uždėsiu, tai bus kartuvės velniams karti. Velnūkštis žaibo greitumu nubėgęs pas sa-

vo viršininką papasakojo, kad velniams ruošiamos kartuvės. Viršininkas savo eilinių šiek tiek nuramino ir įsakė po vieną nevaikščioti, o ir tik dideliais pulkais iš tolo Tvardauską sekioti, gal kartais pavyks jį pasigauti.

Dar kitą kartą Tvardauskas kažin ką pagiryje darbavosi, kur augo dideli medžiai, ypač milžiniškos dangų parėmusios pušys. Jis besidarbuodamas nepastebėjo, kad iš girios didelės velnių pulkas jau visai arti pasiruošęs

jį užpulti. Tai Tvardauskas akies mirktelėjimu išrovęs didžiausią pušį užmetė ją ant viso velnių pulko, bet tie suspėjo išbėgioti, tik vienam koją nulaužė. Po šio įvykio plačiai pasklido kalbos, — kas pastebėdavo šlubuojantį žmogų, tai sakydavo "šlubas kaip velnias".

Kalbant apie velnius, turėjau progą sužinoti kaip velnias išrodo ir savo žinyną papildyti. Prieš pora savaitių per Lietuvišką Radijo nugirdau pasakorių kunigą, pasakojant kaip galima atpažinti velnią. Girdi, šių laikų velnias neturi nosyse skylučių ir vienos kojos su arkliaus kanopa. Prieš keliolika metų girdėjau kitą panašų pasakorių kunigą, kuris papasakojo, kad, girdi ir moteriškų velnių yra gana daug, bet jos taip pat savo nosyse neturinčios skylučių, o kokios jų kojos — nepasakė.

Ši kartą Tvardauskas nuo velnių apsigynė, bet neilgam. Po kiek laiko velniai jį netyčia užklupo besnaudžiantį prieš saulę, puolė ir sulėido savo ilgus nagus Tvardausko kūnan. Šis baisių skausmų suspaustas nė iš vietos negalėjo pasijudinti, tik pasijuto, kad velniai jį neša visu smarkumu peklon. Vėjuji švilpiant pro aussis nors bejėgis būdamas, bet vis dar galvodamas kaip ištrūkti, numetė savo kepurę ir prašė velnių sustoti kepurės pasiimti. Velniai atsakė jo prašymą patenkinti, sakydami, tavo kepurė jau kelintoje karalystėje pasiliko, tad neapsimoka taip toli grįžti. Tvardauskas smarkiai velnių nešamas sugalvojo dar vieną būdą velnių atsikratyti. Jis žinojo, kad velniai labai bijosi giesmių, tai jam užgiedojus giesmę, velnius kaip perkūnas trenkė, nė Tvardauskas nespėjo pastebėti, kur jie dingo.

Šiuo išsilaisvinimo momentu Tvardauskas didžiai apsidžiaugė ir labai ilgai krisdamas užkrito ant mėnulio.

Tai jeigu amerikoniškiems astronautams pasiseks ant mėnulio nutūpti į tą apylinkę, tai ten suras gal būt gerai nuo senų laikų įsikūrusį lietuvių Tvardauską ir sugrįžę negalės pasigirti, kad jie pirmieji nutūpė ant mėnulio.

A. Jusas

GAIDOS MUZIKAMS IR DAINININKAMS

"NAUJIENOSE" GALIMA GAUTI ŠIAS LIETUVIŠKŲ DAINŲ GAIDAS PIANUI:

1. Rinkinys lietuviškų liaudies dainelių ir šokių, 16 psl. Rinkinyje yra šios dainos ir gaidos:

1. Tegu giria šlamščia,
ūžia, tra-ta-ta	8. Aguonėlės
2. Suktinis I	9. Vakar vakarėlį
3. Suktinis II	10. Augin tėvas
4. Kokietka	11. Meilės valsas
5. Padispanas	12. Siuntė mane motinėle
6. Vengerka	13. Čigonai
7. Klumpakojis	14. Pelėda
	15. Noriu miego

Šis gaidų rinkinys kainuoja tik \$1.00.

2. Stasio Šimkaus DAINOS, piano vienam balsui, 8 psl.

1. Plaukia sau laivelis	3. Kur bakūžė samanota
2. Pamyliėjau vakar	4. Ant marių krantelio

Šis rinkinys kainuoja \$1.00.

Šiuos gaidų ir dainų rinkinius galima gauti NAUJIENOSE. Jei atsiųsite čekį arba Money Orderį už gaidas ir pridėsite 25 centus persiuntimo išlaidoms, tai pasiųsime įs paštu. Čekius prašome išrašyti NAUJIENOMS ir pasiųsti tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 So. HALSTED ST., CHICAGO 8, ILLINOIS

Netoli Minneapolisio, Minnesotoje yra 23,000 akru gamtos apsaugos parkas, kur netrūksta ežerų ir pelkių. Parke gyvena nemažai kanadiškų žąsų, kurios labai vertinamos medžiotojų.

APIE "LYKAVAS" IR "JUOKSMUS"

Jau praėjo geras laiko tarpas, kaip Naujienų šeštadieniniame priede š. m. vasario 8 d. tilpo, menamai juoksmų dingste tokia antrašte rašytas straipsnis, kurį niekuomet nevėlu prisiminti. Straipsnis aktualus mūsų lituanistikai, ypač jaunimo švietime, kuris, kaip tikima, turės užimti senųjų vietų lietuviybės išlaikyme.

Kalba, kaip tautos gyvybės esmė, negali būti slopinama sveitimybių užnašomis nei tarenose, nei sakinių daryboje, nei lyčių pritaikyme. Tuo labiau seniausia pasaulyje vaizdi, turtinga išraiškos ir pasižyminti logiškais sakiniais lietuvių kalba.

Ponas A. Zujus, matyti, turįs jautrią kalbinę klausą bei estetinį jos pajautimą, neiškentė pirštu prikišamai neparodęs, kaip nedovanotinai yra dorkoma mūsų kalba spaudoje, pranešimuose ir prakalbose. Visuomenė turėtų būti už tai dėkinga, labiausiai dirbantiems švietimo srityje.

Tokie pamokymai džiugina ir eilinį skaitytoją, nes pasitaiko, kad perskaičius pastraipą, arba sakinį, ne visada aišku, kas norėta pasakyti. Tik perstačius žodžius, arba toliau straipsnį skaitant, paaiškėja mintis. Gerbiant žodį, tebūna leista ir šiaip skaitytojui prasitarti nuo savęs.

Autorius, straipsnį pavadinamas "Lykavos ir Juoksmai", pirmuoju sakiniu įspėjo, jog žodis lykavos skaitytojams nėra žinomas, kaip ir jam, kad nebuvo žinomas. Ir nurodė dr. Prano Skardžiaus žodyną. Savaiame suprantama, kad bet koks žodis negali būti žinomas, jeigu jis nėra vartojamas. Tik galima spėlioti, kad "lykavos" yra tūlos provincijos Lietuvoje nuosavybė, gal jau net nykstanti, arba ir išnykusi.

Masiniai užkrečiama liga (epidemija) iš seno Lietuvoje buvo vadinama antkryčiu, kuri, jei nesustabdoma, virsta maru. O bacilos, ar virusai vadinami paprastai užkrėtomis. Apie tokias "užkrėtas" (pagal p. Zujų — lykavos) norėtųsi ir savo trikelį prikišti.

Kažkodėl čia tremtyje įsigyveno žodis pasiklydo?

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JUNE 21, 1969

Sągražinis ši atstoja sutrumpintą save, sau. Tai yra būdinga lietuvių kalbos lytis. Pats tyčia klydęs, gali save tik paklaidinti, bet vargu kas tai daro. Klaidina tik kiti. Jeigu sakoma pasiklydo, kodėl nesakyti pasislydo (ant ledo), parsigriuvo (eidamas), arba persiplaukė upę (kanalą). Nebūtų nuostabu, jei jaunimas taip imtų tarti žodžius.

Neskoningai skamba ir tokie ap sunkinti sakiniai: jis pasistatė sau namus; ji pasisiuvo sau suknelę; jis pats išsivirė sau pietus. Jeigu pasistatė — suprantama, kad sau, ir kad statėsi pats; jei ne pats būtų statęs, tai pasistatydino. Jeigu ne patį pasisiuvo — tai pasisiūdino (pas siuvėją). Ir vis taip: pasidarė sau, nusipirko sau ir t. t. Jeigu be sau jau negalima išsiversti, tai — nupirko sau, padarė sau (ne kitam).

Kalbinę klausą padilgina ir suvelfas kirčiavimas. Vieni sako: pāstangos, kiti — pastāngos. Kaip girdėtusi, jeigu būtų tariama pastabos, pamokos, pastatas ir kt. su kirčiu ant natrojo skiemens. Kaip kirčiuoti pietus, daugis nežinome. Vieniems vėjas pučia iš pietų, kitiems iš pietų. Vieni eina pogūlio, ar į parengimus po pietų, kiti po pietų. Norėtųsi dar užkliudyti "antvalandžius". Šis, palyginti, neseniai pradėtas vartoti įvardas vietoj įsisenėjusio "viršvalandžiai" masėse vis dar nėra priėjęs. Ir nestebėtina. Kas dirba daugiau valandų virš nustatyto laiko (ne ant jo), kitaip tariant — viršija darbo valandas, tas dirba viršvalandžius. Kas tik yra viršūnėje vyrauja — viršininikas, viršaitis. Sakome: viršukalnė, ne antkalnė.

Ar ne tas pats ir su antžmogiu. Savo dvasinėmis dorybėmis viršijęs kitus, visokeriopa tobulas žmogus yra viršžmogis. Nesvarbu, kad ir kitose kalbose atitinka žodžio darinys. Gi antžmogis skamba tarsi būtų antvožas žmogui, tuo tarpu kaip kilimui į viršų nėra ribų.

O kaip su lietuimi? Žemaitijoje žinoms tiktai lytus, nes lyja, o ne lieja, kaip savaimingas gamtos vyksmas. Iš to vyksmo bendračio lyti ir susidaro lytus. Iš bendračio lieti joks procesas nesudaro, todėl ir sakoma (bendrinėje kalboje) lietus lyja.

O kas pats lyja, bet ne ką nors lieja (ašaras), tai ir turi būti vadinamas lytus.

Tai tik mėgėjiškas samprotavimas, gal kad ir ne "juoksmais". Ponas Zujus pirmą kartą spaudoje pavartojo naujadarą "juoksmi". Reikia pripažinti, kad naujadaras yra vykęs, vartotinas vietoj humoro, arba šposas iš vokiško Spass. O juk tiesa, kad juoksmų užtinkame spaudoje ir be blogos valios skaitytojams pateikiamų.

Pavyzdžiui: š. m. balandžio 4 d. Draugo antroje daly "Karžygiškumas lietuvių liaudies epe ir lyrikoje", rašoma: "Kruvinos kovos, mūsų žiaurumai ir pagyrūnai ir karžygiai lietuvių niekad nežavėjo". Toliau: ...a) karžygio nesaisto nei luomas, nei turtas, b) karžygiški darbai atliekami ne dėl garbės ir t. t. "Lietuvių pasakų karžygiai... nėra iš kilmingųjų luomo. Jie visi paprasti žemdirbiai".

Tačiau mūsų klasiko Vinco Krėvės raštų Lietuvių enciklopedijos išleistame III tome (Šarūnas) randame ką kitą. Čia kariauja kunigaikščiai, pilių valdovai ir jų klusnūs bajorai. Ir tai — ir dėl garbės ir dėl turto. Kariauja net gimtojoje žemėje savųjų tarpe. 50-me psl. Dundys sako: "Nenoriu aš džiaugtis saulėtu rytu, nenoriu grožėtis linksmu pavasariu, jei turiu ramiai sėdėti be audrų, be karo žygių! Tik pavojų audroje jaučia žmogus, kad gyvena". 242 psl. randame štai ką: "...savieji savuosius ugnimi degina, savieji saviesiems karą skelbia, savieji savųjų kraują upėmis lieja".

Citomis iš Vinco Krėvės padavimų išminėti visas aukščiau minėtame straipsnyje tilpusias priešingybes — čia neįmanoma. Gal tik verta pastebėti, kad Nirolės Užubalienės paliaupsintas lietuviškas Jonelis - durnelis iš seno randamas rusų tautosakoje — Ivanuška - duračiok.

Kitas juoksmų pavyzdys: Tūlas senosios kartos ateivis, savo pasirinktojo dienraščio uolus skaitytojas, praeitą vasarą, laikraštį ir akinius į šalį padėjęs, sako: — nesuprantu, kodėl tie Anglijos lietuviai atvažiuoja į Ameriką čia savo piknikus kelti? Ar ten miškelio neranda, ar mažai žmonių tesilanko.

— Kur ne ras — atsiliepė žmona, — tik kad anie, mat, čia

gyvena.

— Kad čia visad gyventų nebūtų Anglijos, o gal ten yra gimė, — svarstė senas ateivis.

Jo abejonės, galėjo išsklaidyti Draugo gegužės mėn. 9 d. š. m. paskutiniame puslapyje skelbtos dvi žinutės. Viena: Čikagos Anglijos lietuvių klubo valdybos, kur skelbiama, kad gimtame krašte (Anglijoje?) pavasario žydinčioj gamtoj buvo malonu ir smagu, todėl visus kviečia rengiamon Sekminių gegužinėn Bučo sode gegužės 25 d.

Ten pat kitame šone, skiltyje "Did. Britanijoje" dedamas pranešimas apie Anglijos lietuvių Sekminių sąskrydį taip pat gegužės 25 d. Lietuvių Sodyboje, kur žada atvykti iš visos Anglijos lietuvių tautinių šokių grupės.

Dabar anas senukas Čikagoje galės pasididžiuoti prieš žmoną, jog teisybė yra jo pusėje. Anglijos lietuviai savo žemėje nesutelpa.

Juoksmų - juoksmelių netrūksta šen ir ten. O juk juoktis yra sveika; tik ne pro ašaras. Vis dėlto ima atsirasti ir tokių "juoksmų" laisviausioje pasaulio šalyje Amerikoje, kurie lyg nuodinga gyvatė kaišo liežuvį valstybės teisės ir dorovės įstatymams, ir išsirangydama pro juos sofistiskais išsiratymais, laisvina nuo suvaržymų ir bausmės valstybės pamalo grovėjus, svetimo turto grobėjus ir naikintojus kriminalistus, net ir žmogždžius.

Nekartą žydų bendruomenė yra lietuviams nurodoma kaip pavyzdingiausia savo vienybe, susiklausymu, patriotiškumu bei dosnumu tautiškiems reikalams. Dabar atsiradus gaujai ekspropriatorių išgauti pusę bilijono dolerių iš įvairių tikybų bažnyčių ir žydams atsisakius savo duoklę sumokėti (Naujienos, gegužės 20 d. Nr. 118), įdomu bus pasekti, ar mūsų lietuvių tikėjimo bažnyčia paseks jų pavyzdžių? Jei ne, tai lietuviai irgi turės pakratyti savo kišenes. Tada bus juoksmų! Gal ir pro ašaras...

O. Alginienė

BUY U.S.
SAVINGS
BONDS

WHERE YOU BANK OR WORK

LIETUVIŲ MENAS

Iš Balzeko muziejaus foto archyvu